

Právní institut dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr je v zákoníku práce zakotven od okamžiku jeho účinnosti, tedy od 1.1.1966. Vznikl v důsledku změn v tehdejší československém právním řádu v polovině 60.let minulého století. V této době sice došlo k sjednocení úpravy pracovněprávních vztahů do jednoho základního zákona, ale úprava zbožně peněžních vztahů byla pojata do tří různých zákonů (hospodářský zákoník, občanský zákoník, zákoník mezinárodního obchodu) podle společensko ekonomického obsahu těchto vztahů a jejich subjektů a nikoliv, jak tomu bylo běžné ve světě, podle jejich právních forem.

Centrální řízení ekonomiky a s ním související extenzivní metody hospodaření byly provázány permanentním nedostatkem pracovních sil. Tato skutečnost vyvolala potřebu zavést a využívat vedle pracovního poměru další volnější formy zaměstnání. Základem zákoníku práce se stala úprava pracovněprávního poměru jako právního vztahu mezi pracovníkem a organizací. V něm je pracovník povinen konat osobně práci sjednaného druhu, na sjednaném místě a ve stanovené nebo dohodnuté pracovní době a dodržovat přitom pracovní kázeň a organizace se zavazuje mu práci přidělovat, platit mu za vykonanou práci mzdu a vytvářet vhodné pracovní podmínky pro výkon práce.

Časem se ukázalo, že pro zaměstnavatele i z celospolečenského hlediska je neúnosné, aby občané konali práci vždy jen v takovém složitém právním vztahu jako je pracovní poměr. Stejně tak nebylo možno využít úpravu v občanském zákoníku týkající se smlouvy o dílo. Ten byl totiž postaven na principu podle něž je právní postavení občana omezeno na spotřebitele hmotných statků.